

วิทยานิพนธ์ : แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย
: ศึกษาเฉพาะกรณี เขตกรุงเทพมหานคร
Hawkers and Vendors' Self – Advocacy
: A Case Study of Bangkok Metropolitan Administration

ชื่อนักศึกษา : นางสาวอัจฉริยา ชาญเจริญ
รหัสประจำตัว : 399028
สาขาวิชา : การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม
ปีการศึกษา : 2543

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และทบวงมหาวิทยาลัยได้ตรวจสอบ
และอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2544

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์โยภา อ่อนโสภาส)

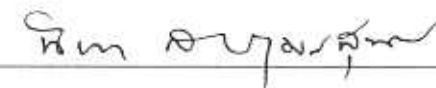
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา กรวรรณสุต)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากทบวงมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์นิภา ส.ตุมรสุนทร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

วิทยานิพนธ์ แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย
Hawkers and Vendors' Self-Advocacy
: A Case Study of Bangkok Metropolitan Administration

ชื่อนักศึกษา นางสาวอัจฉริยา ชาญเชิงรบ

รหัสประจำตัว 399028

สาขาวิชา การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบการค้า ตลอดจนการบริการและความคุ้มครองแก่ผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย และ 2) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยและเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอนโยบายในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ ผู้ค้าย่านบางแค ท่าช้าง สีลม สุรวงศ์ คลองถม จำนวน 41 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เบื้องต้นในแบบร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่าจากกลุ่มผู้ค้าเพศชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาปานกลางถึงต่ำ อยู่ในช่วงวัยกลางคนจนถึงสูงอายุ และประกอบอาชีพนี้มาเป็นเวลานานโดยไม่มีอาชีพเดิม การดำรงชีวิตในครอบครัวต้องพึ่งพารายได้จากการค้าเป็นหลักโดยมีรายได้พอเพียงแต่จะไม่มีเงินออม ภูมิลำเนาจะอยู่ในกรุงเทพและอยู่ใกล้บริเวณที่ทำการค้า มักจะเป็นเจ้าของแผงลอยในแบบประจำอยู่กับที่ มีระยะเวลาขายสินค้าต่อวันมากกว่า 10 ชั่วโมง สินค้ามักเป็นสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวัน โดยผู้ค้าจะมีปัญหาที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกระบบ เงินทุนซึ่งไม่สามารถกู้จากสถาบันการเงินที่มีดอกเบี้ยต่ำได้ การขาดการให้บริการสาธารณสุขปลอดภัยจากรัฐ ขาดความคุ้มครองพื้นฐานในด้านสุขภาพ การรักษาพยาบาลและสิทธิประโยชน์แรงงาน

กระบวนการในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้า จะเป็นไปในแนวทางของการรวมกลุ่มกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและรับทราบปัญหาของกันและกัน จากนั้นผู้ค้าจะเข้าเจรจากับหน่วยงานการที่เกี่ยวข้อง โดยมีได้ผ่านการค้นคว้ากฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง วิธีที่นำมาใช้นั้นมักจะใช้

การเจรจาต่อรองโดยวาจา และจากนั้นหากมิได้รับการตอบสนองใด ๆ ผู้ค้าก็จะมุ่งหาหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งขณะนั้นบทบาทของสื่อสารมวลชนกำลังมีส่วนสำคัญที่ผู้ค้าให้ความสนใจในการใช้เพื่อพิทักษ์สิทธิประโยชน์

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีการต่อสู้ในระยะสั้น เนื่องจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพ การคาดหวังในการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการเรียกเอาผลประโยชน์ แต่บางกลุ่มมีความพยายามที่จะหาแนวร่วมจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น พรรคการเมือง สื่อมวลชน เป็นต้น และยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับแนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์นั้น ควรจะมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เน้นการทำงานในลักษณะกลุ่มให้มากที่สุดเพื่อขจัดปัญหาเรื่องผลประโยชน์ โดยต้องพยายามหาแนวร่วมทั้งในด้านเอกชน ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐให้มากที่สุด

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ดังนี้ 1) ผู้ค้าควรพยายามรวมกลุ่มกันให้ได้ 2) พยายามหาแนวร่วมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) พยายามศึกษาระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ 4) พยายามรณรงค์ด้วยตัวเองหรือในนามชมรมผู้ค้าที่แท้จริง 5) ชมรมควรดำเนินการในด้านสวัสดิการอื่นๆเพื่อสมาชิกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีดังนี้

1) พยายามเข้ามาศึกษาและรับฟังปัญหาที่แท้จริงของผู้ค้าแต่ละบริเวณ 2) พยายามเข้าไปให้ความรู้และทำความเข้าใจกับผู้ค้าถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แก่ผู้ค้า 3) จัดให้มีการอบรมความรู้พื้นฐานในด้านสุขอนามัย 4) สนับสนุนในเรื่องการจัดรวมกลุ่มผู้ค้าในด้านต่าง ๆ 5) ให้ความช่วยเหลือในการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน 6) การเข้าไปจัดระเบียบการค้าต้องพยายามทำโดยเข้าใจความต้องการของผู้ค้าด้วย 7) ดำเนินมาตรการส่งเสริมในด้านอื่น ๆ ให้มากขึ้น เช่น การให้กู้ยืมเงินหรือการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ หากต้องการจำกัดจำนวนหาบเร่แผงลอย

Thesis Title	Hawkers and Vendors' Self – Advocacy : A Case Study of Bangkok Metropolitan Administration
By	Miss Adchariya Chanchoenrob
Identification No.	399028
Degree	Master of Social Work (M.S.W.)
Major	Social Welfare Project Management
Academic Year	2000

ABSTRACT

This thesis on hawkers and vendors' self – advocacy is aimed to 1) study their working conditions, problems and difficulties, their opinions about trading regulations as well services and protections given to them and 2) study their procedures for right and benefit protection which will be used as guidelines for presentation of related policies. Sample groups include 41 hawkers and stallholders from Banghæ, Tachang, Silom, Surawong and Klongthom areas. Interview guidelines were used for basic analysis in percentage and qualitative data analysis before being presented with description.

This study can be concluded that most of male and female hawkers and stallholders equally have medium or low education, middle or old age, long working periods and no former occupation. Their families live on trading income which is enough but cannot be saved. They live in Bangkok near their trading areas, mostly own stationary stalls and sell goods for more than 10 hours/day which are necessary for daily lives. They have problems with extra payments, failure to borrow money from a financial institute offering low rates of interest, lack of public utilities, basic health protection, medical care and labour rights and benefits.

Their right and benefit protection lasts for only a short period because they have to earn their living. Too much expectation of other's people's assistance causes problems about claims for benefits, but some groups try to find support from other sections, such as political party, mass media, etc. and they still need more knowledge and understanding of

laws, rules and regulations. To follow the ways of right and benefit protection, they should be mobilized for obviously determining their duties and responsibilities while emphasizing teamwork for avoiding benefit problems by trying to find support from both private or community and public sectors.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของอาจารย์โสภา อ่อนโสภาล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมตลอดทั้ง รศ.ดร.ชัตติยา กรรณสูต อ.ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล และ รศ.นิภา ส.ศุภรอุณห ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตลอดจนคณาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคุณโสภา วานิชวานันท์ ประธานชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย ตลอดจนคณะกรรมการชมรมฯ และผู้ค้าหาบเร่แผงลอยทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความร่วมมือในการตอบคำถามสัมภาษณ์

ขอบพระคุณคุณแม่ คุณพ่อ ที่เป็นกำลังใจในการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณอภิเชษฐ์ กมลศรีรังสรรค์ ที่คอยดูแลและช่วยเหลือในการค้นหาและเก็บข้อมูล อาจารย์นุชนาฏ ยูอันเงาะ คุณปัญญา แก้วพรพงศ์ คุณนิภาพร วงษ์เทศ คุณอัศรพรรณ ชวีญชน์ คุณพิมพ์ใจ ไมตรีเปรม คุณจีรพร แฉ้วกิ่ง คุณสัญญา โพธิ์ทองคำ ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลและจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ เพื่อนร่วมงานที่บริษัทที่ช่วยให้โอกาสในการทำงานวิจัย และขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับดวงวิญญาณของคุณดวงหทัย เขียวเขียวชาญ ผู้เป็นทั้งพี่สาว เพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมชั้นเรียน และเป็นผู้ชักชวนให้ผู้วิจัยเข้ามาศึกษาในสาขาวิชานี้

นางสาวอัจฉริยา ชาญเชิงรบ